

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 29 april kl. 6 e. m

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av dels väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande av en ruinerande ekonomisk kris för jordbruksnäringen vid övergången till normala förhållanden m. m., dels väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder till vidmakthållande och ytterligare utveckling av det svenska jordbruket efter världskrigets avslutande.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 276, hava herrar *Sjöblom* och *Nilsson* i Tånga hemställt, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning, dels vilka åtgärder som böra vidtagas från statsmakternas sida för att jordbruksnäringen måtte undgå en ruinerande ekonomisk kris vid övergången från den nuvarande kristiden till normala förhållanden, dels efter vilka huvudlinjer vårt jordbruk bör bedrivas för framtiden, för att i alla avseenden bäst fylla sitt viktiga ändamål, samt, i de fall riksdagens medverkan erfordras, för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.» *Motionerna.*

I en annan inom kammaren av herr *Lindman m. fl.* avgiven motion, nr 285, har yrkats, »att riksdagen ville besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta skyndsamt utreda, vilka åtgärder å det tull- och handelspolitiska området eller annorledes som må kunna anses påkallade och bäst ägnade att vidmakthålla och ytterligare utveckla det svenska jordbruket under de förändrade produktions- och avsättningsförhållanden, som redan nu kunna förutses inträffa efter världskrigets

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 13 saml. 5 avd. 8 häft. (Nr 10.) 1

avslutande, samt att riksdagen, i den mån dess medverkan för ändamålet kräves, måtte så snart som möjligt få sig förelagda erforderliga förslag till sådana åtgärder.»

Beträffande den motivering, som anförts för de särskilda yrkandena, får utskottet hänvisa till motionerna.

*Infordrade
yttranden.*

I anledning av motionerna, som av utskottet företagits till gemensam behandling, har utskottet begärt yttranden från kungl. lantbruksstyrelsen, folkhushållningskommissionen, kungl. lantbruksakademien och Sveriges allmänna lantbrukssällskap. De i anledning härav inkomna yttrandena äro som bilagor vidfogade utskottets utlåtande.

Utskottet.

De i båda motionerna framställda yrkandena hava i huvudsak samma innehåll. Båda motionerna utgå från att vid den återgång till mera normala förhållanden, som blir en följd av världskrigets slut, samt på grund av väntad import av billigare jordbruksalster från främmande länder den svenska jordbruksnäringsen, som fortfarande hade att dragas med väsentligt höjda produktionskostnader, skulle komma att stå inför en svår kris. Motionärerna hava därför föreslagit en utredning angående vilka åtgärder, som borde vidtagas från statsmakternas sida för att möta de befarade svårigheterna. I motionen nr 285 nämnas särskilt »åtgärder å det tull- och handelspolitiska området». Vidare framhålles i båda motionerna, att den begärda utredningen borde jämväl avse jordbrukets framtida läge i vårt land. Sålunda föreslås i motionen nr 276, att vid utredningen skulle tillses, »efter vilka huvudlinjer vårt jordbruk bör bedrivas för framtiden för att i alla avseenden bäst fylla sitt viktiga ändamål», och i motionen nr 285 talas om behovet av åtgärder för att »vidmakthålla och ytterligare utveckla det svenska jordbruket».

Utskottet, som icke kan undgå att i viss mån dela de farhågor, som uttalats i motionerna, anser sig dock böra framhålla, att jordbrukare äro garanterade ett visst minimipris för spannmål av 1919 års skörd, vilket pris kan antagas komma att väsentligt överstiga det pris, för vilket spannmål väntas redan under innevarande år kunna importeras.

Vidare får framhållas, att, sedan de ifrågavarande motionerna väckts, åtgärder från statsmakternas sida redan vidtagits, vilka böra åtminstone delvis tillgodose de i motionerna berörda önskemål. Sålunda har chefen för jordbruksdepartementet, jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 11 februari 1918, tillkallat särskilda sakkunniga med uppgift att skyndsamt verkställa utredning samt avgiva förslag angående avveckling av

den statliga spannmålsregleringen och därmed sammanhängande förhållanden samt angående åtgärder för en sund utveckling av livsmedelshandeln efter kristiden, avseende ett närmande mellan producenter och konsumenter av livsmedel i syfte att åstadkomma bättre avsättningsförhållanden och tillförsel. I det offentliggjorda statsrådsprotokollet framhålles, att vid den ifrågavarande utredningen måste tagas hänsyn till jordbrukets ställning och följderna för dettas vidkommande av en oförmedlad och hastig övergång till ett tillstånd, där den fria konkurrensen och världsmarknadens priser bliva ensamt bestämmande. Spörsmålet, huruvida särskilda övergångsåtgärder vore av nöden för att förebygga eller mildra sådana alltför skadliga verkningar, måste ingående undersökas. Vidare borde landets självförsörjningsförmåga i största möjliga utsträckning framstå som ett viktigt önskemål.

Med anledning därav att i motionen nr 285 särskilt framhållits åtgärder på det tull- och handelspolitiska området, får utskottet erinra därom, att Kungl. Maj:t den 31 januari 1919 tillsatt en kommitté med uppdrag att skyndsamt verkställa en allsidig utredning av det gällande tullsystemets verkningar och i samband därmed av spörsmål rörande Sveriges traktatpolitik. I denna kommittés uppdrag torde jämväl ingå att tillgodose det svenska jordbrukets intressen.

Utskottet anser, att utöver Kungl. Maj:ts nu berörda åtgärder det icke torde vara erforderligt att utreda, huru jordbrukets intressen böra skyddas under själva övergångstiden till normala förhållanden.

Vad härefter angår motionärernas hemställan om utredning angående jordbruksnäringens framtida ställning i vårt land, får utskottet framhålla, dels att även denna fråga torde böra beaktas av de sakkunniga, som handha frågan om spannmålsregleringens avskaffande, dels att vissa ytterligare åtgärder redan vidtagits. Sålunda har riksdagen i skrivelse den 25 april 1917 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande kostnaderna för brödsädsproduktionen i landet samt därefter vidtaga de åtgärder, vartill denna utredning kunde föranleda. Riksdagen förklarade sig i skrivelsen hålla före, att en dylik utredning borde, för att bliva av värde, allsidigt omfatta kostnaderna för såväl producerande av brödsäd som frambringande av andra jordbruksprodukter, på det att av utredningen måtte kunna bedömas jordbrukets ekonomiska bärighet i allmänhet. Med anledning av denna riksdagens skrivelse anbefalldes Kungl. Maj:t den 29 november 1918 lantbruksstyrelsen att genom en av styrelsen tillkallad sakkunnig person utföra under en treårsperiod från och med ingången av år 1919 undersökning över pro-

duktionskostnaderna för viktigare jordbruksprodukter samt över jordbrukets ekonomiska bärighet i allmänhet i huvudsaklig överensstämmelse med de av lantbruksstyrelsen uti avgivet utlåtande angivna huvudgrunder, och skulle lantbruksstyrelsen jämväl äga att vid behov tillkalla för att vid undersökningen medverka dels en representant för det praktiska jordbruket och dels en vetenskapligt skolad nationalekonom. Av lantbruksstyrelsens bilagda yttrande inhämtas, att denna utredning numera blivit igångsatt.

I flertalet av de utlåtanden, som i ärendet inkommit från de hörda institutionerna, har emellertid framhållits såsom önskvärt, att en allsidig utredning av jordbrukets ställning i vårt land kommer till stånd. Även utskottet har bibragts den övertygelsen, att en utredning angående framtida riktlinjer för jordbruket bör vara av den största betydelse icke blott för jordbruket självt utan även för landets folkhushållning och hela näringsliv. Särskilt för inriktandet av statens omfattande verksamhet för jordbruksnäringens understödjande bör det vara angeläget, att denna näring anordnas efter nationalekonomiskt sunda principer. I likhet med lantbruksstyrelsen och lantbruksakademien anser emellertid utskottet, att med igångsättandet av den ifrågasatta utredningen bör anstå ytterligare någon tid. Det torde ännu icke vara möjligt att helt överblicka hithörande spörsmål, och det torde vidare vara lämpligt, att den pågående utredningen om spannmålsregleringens upphörande får avslutas. Det säger sig självt, att den likaledes påbörjade undersökningen av kostnaderna för brödsädesproduktionen bör bli av den största betydelsen för den mera omfattande utredningen. Då utskottet sålunda håller före att tiden knappast ännu är inne för igångsättandet av den begärda utredningen, har utskottet icke ansett lämpligt, att riksdagen redan nu skriver till Kungl. Maj:t i ämnet. Det torde nämligen kunna förväntas, att det intresse för saken, som tagit sig uttryck i motionerna och de sakkunniga institutionernas yttranden, skall vara mäktigt att ånyo föra fram spörsmålet vid en lämpligare tidpunkt.

På grund av det anförda hemställer utskottet,

att ifrågavarande motioner, II: 276 och 285, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 29 april 1919.

På utskottets vägnar:

IVAR SWARTLING.

Närvarande: herrar Swartling, Ljungberg, Carlström, Sjöström, Hedlund i Östersund, Andersson i Prästbol och Johansson i Olstorp.

Bilaga 1.

TILL KONUNGEN.

Genom nådig remiss den 14 februari 1919 har lantbruksstyrelsen anbefallts att i anledning av en utav riksdagens andra kammares femte tillfälliga utskott gjord framställning avgiva underdånigt utlåtande över två inom nämnda kammare väckta, till utskottet remitterade motioner, nr 276 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande av en ruinerande ekonomisk kris för jordbruksnäringen vid övergången till normala förhållanden m. m. och nr 285 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder till vidmakthållande och ytterligare utveckling av det svenska jordbruket efter världskrigets avslutande.

Till åtlydnad härav får lantbruksstyrelsen med återställande av remissakten i underdånighet anföra följande.

Uppenbarligen är det — såsom i förevarande motioner framhålles — av utomordentlig betydelse ej endast för det svenska jordbruket utan även för vår folkhushållning samt för landets sociala och ekonomiska utveckling över huvud taget, att jordbruket i samband med kristidens avveckling och återinträdandet av jämförelsevis normala förhållanden ej utsättas för allt för häftiga rubbningar i de ekonomiska grunderna för dess bedrivande. Likaså torde det vara uppenbart, att åtgärder av olika slag kunna påkallas från statsmakternas sida till förekommande av dylika rubbningar, vilka eljest, därest förhållandena finge fritt utveckla sig, med ganska stor sannolikhet komme att inträffa. För vidtagande av åtgärder i angivna syfte fordras emellertid sakkunnig och snabb utredning.

Med avseende härå vill lantbruksstyrelsen till en början erinra, att Kungl. Maj:t den 11 februari 1919 tillkallat särskilda sakkunniga för att skyndsamt verkställa utredning och avgiva förslag bland annat angående avvecklingen av den statliga spannmålsregleringen och därmed sammanhängande spørsmål. Vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anförde föredragande departementschefen till statsrådsprotokollet över jordbruksärenden bland annat, att vid övervägande av frågan om den statliga spannmålsregleringens avveckling hänsyn

måste tagas även till jordbrukets ställning och följderna för detta av en oförmedlad och hastig övergång till ett tillstånd, där den fria konkurrensen och världsmarknadens priser bleve ensamt bestämmande. Spörsmålet, huruvida särskilda övergångsåtgärder vore av nöden för att förebygga eller mildra sådana allt för skadliga verkningar, måste därför ingående undersökas.

Enligt lantbruksstyrelsens förmenande hava nämnda sakkunniga, som tillkallats sedan ifrågavarande motioner blivit väckta, erhållit uppdrag att verkställa just en sådan utredning, som, åtminstone vad den närmaste framtiden vidkommer, i det väsentliga torde motsvara motionärernas syfte.

Vad särskilt beträffar åtgärder i förevarande avseende på det tull- och handelspolitiska området, vill lantbruksstyrelsen vidare erinra därom, att Kungl. Maj:t den 31 januari 1919 tillsatt en särskild kommitté, 1919 års tull- och traktatkommitté, i vars uppdrag jämväl torde ingå att tillvarataga det svenska jordbrukets intressen.

Vad slutligen angår jordbrukets framtida utvecklingslinjer, vill lantbruksstyrelsen erinra därom, att Kungl. Maj:t enligt nådigt brev den 29 november 1918 anbefallt lantbruksstyrelsen att under treårsperioden 1919—1921 utföra undersökning över produktionskostnaderna för viktigare jordbruksprodukter samt över jordbrukets ekonomiska bärighet i allmänhet. Av denna undersökning, som numera blivit av styrelsen igångsatt, torde kunna förväntas åtskilliga resultat, vilka böra kunna tjäna till belysning av ifrågavarande ämne.

Så som förhållandena under den mera nära liggande framtiden kunna förväntas komma att utveckla sig, torde det vara ställt utom allt tvivel, att jordbruket bliver i behov av allt det stöd, som kan givas detsamma. Lantbruksstyrelsen håller därför före, att en allsidig utredning i de av motionärerna omnämnda avseenden vore i hög grad önskelig. Med hänsyn till vad i berörda syfte redan åtgjorts, vill dock lantbruksstyrelsen ifrågasätta, huruvida icke med ytterligare utredning i ämnet kunde tillsvidare anstå, till dess att de nödvändiga förutsättningarna härför — ej minst de internationella samt tull- och handelspolitiska — kunna bättre överblickas.

I detta ärendes slutliga handläggning hava deltagit generaldirektören Flach samt byråcheferna Insulander och Bjurstedt.

Stockholm den 1 april 1919.

Underdånigst

Wilhelm Flach.

Erik Insulander.

Bilaga 2.

(Aktpaskrift.)

Underdånigt utlåtande.

I skrivelse till chefen för Jordbruksdepartementet den 30 januari 1919, som här bifogas i tryckt kopia, har folkhushållningskommissionen ur sin synpunkt sökt behandla de spörsmål, som beröras i de remitterade motionerna.

Sedan numera dels tillsats en särskild kommitté för utredning av tull- och traktatfrågor, dels även inom Jordbruksdepartementet tillkallats sakkunniga för utredning av frågan rörande avveckling av den statliga spannmålsregleringen m. m., synes det kommissionen, som om de i motionerna framställda önskemålen redan blivit av Eders Kungl. Maj:t beaktade.

Stockholm den 15 februari 1919.

Underdånigst

Henning Elmquist.

Carl Mannerfelt.

Bilaga 3.

TILL KONUNGEN.

Genom nådig remiss av den 14 februari 1919 har Lantbruksakademien på framställning av riksdagens andra kammarens femte tillfälliga utskott anbefallts att skyndsamt avgiva utlåtande över till samma tillfälliga utskott remitterade motioner, nr 276 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder till förekommande av en ruinerande ekonomisk kris för jordbruksnäringen vid övergången till normala förhållanden m. m., samt nr 285 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående vidtagande av åtgärder till vidmakthållande och ytterligare utveckling av det svenska jordbruket efter världskrigets avslutande, och får Akademien, efter att i ärendet hava infordrat yttrande av sina Landtbruks- och Ekonomiska Avdelningar, med återställande av remisshandlingarna, underdånigst anföra följande:

De remitterade motionerna anvisa olika utvägar för det åsyftade målets ernående, men framhålla båda med stor enighet den våda för det svenska jordbruket, som ligger däri, att å ena sidan världsmarknadspriset för brödsäd, särskilt vete, med all sannolikhet kommer att under den närmaste framtiden väsentligt nedgå, under det att å andra sidan de av kriget orsakade förhöjda produktionskostnaderna inom landet, och främst därav priset å den mänskliga arbetskraften, troligen under flera år framåt komma att kvarstå eller åtminstone ej avsevärt förminska. Att under sådana förhållanden fara för en svårartad kris för vårt jordbruk hotar, ligger i öppen dag, likasom att det är ett statsintresse att söka i görligaste mån minska följderna av en sådan kris, genom att förmedelst ett direkt statsingripande söka göra övergången till de nya förhållandena så mjuk som möjligt. Den fråga, om vilken utredning ifrågasättes, gäller sättet på vilket staten i förevarande fall bör reglerande ingripa.

Åtskilliga olika medel hava i detta syfte föreslagits och vissa av dem hava antytts i de båda remitterade motionerna; ännu andra kunna tänkas ifrågakomma.

Vid den ifrågasatta utredningen bör man, såsom i motionen nr 276 skett,

skilja på de åtgärder, som kunna vara behöfliga under övergången från kris-tiden till normala förhållanden, och dem, som hava att även för framtiden trygga jordbruket samt utveckla detta i ändamålsenlig riktning.

Vad det förstnämnda momentet beträffar, så är att märka, att jordbrukarna äro garanterade ett visst minimipris för den producerade brödsspannmålen, att gälla till den 1 juni 1920, och då detta minimipris avsevärt överstiger det pris, för vilket spannmål redan under innevarande år väntas kunna importeras, gäller det att finna en lämplig form för statens reglerande ingripande, under den tid minimiprisen och staten därav följande inköpsplikt äro gällande. Då Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt tillkallade sakkunniga att häröver inkomma med förslag, men dessa sakkunniga ej ännu avslutat sitt arbete, är ännu ovisst, i vilken riktning deras förslag komma att gå. Det ligger nära till hands att såsom under åren 1915—1916 ägde rum de större handelskvarnarna erhålla i uppdrag att verkställa all import av brödsäd. Vare sig statens spannmålsimportmonopol utövas av ett statens eget organ eller överlåtes på någon sammanslutning av de större kvarnarna, tillåter sig Akademien att i underdånighet framhålla, att sådana bestämmelser böra utfärdas, varigenom icke blott de stora handelskvarnarna utan även de jordbruket mera närastående, medelstora och mindre kvarnarna få sig tilldelad spannmål av den billigare importerade varan eller på annat sätt ekonomiskt jämföras med de förra.

Sedan giltighetstiden för de garanterade minimiprisen utlupit, inträder den tidpunkt då statsingripande i en eller annan form ifrågasättes såsom nödvändigt för att utjämna prisskillnaden emellan hemma-producerad och importerad vara.

Man kan härvid tillgripa huvudsakligen tre olika utvägar:

Bibehållande av minimiprisen.

Återupptagande av de f. n. suspenderade spannmålstullarna, eventuellt förhöjda eller tillämpade efter en glidande skala.

Bibehållande av statens importmonopol, utövat antingen genom ett särskilt statsorgan eller överlåtet på någon sammanslutning av företagare.

Vad då först beträffar bibehållande av minimiprisen, så anser Akademien att en sådan åtgärd av flera skäl ej är att förorda. Dels torde detta nödvändiggöra bibehållande i en eller annan form eller utsträckning av kommissionsväsendet, vilket allmänt anses icke vara önskvärt, dels skulle det för staten under nedåtgående konjunkturer kunna medföra vittgående ekonomiska oppoffringar, vilka statsmakterna under normala förhållanden knappt torde vara villiga att åtaga sig.

Om statsmonopol på spannmålsimporten bör användas liksom huruvida spannmålstullarna böra ånyo träda i kraft eller fortfarande tills vidare vara suspenderade, är frågor, vilkas utredande lantbruksakademien anser böra överlämnas åt särskilt tillkallade sakkunnige på sätt i motionerna ifrågasättes.

Det väsentliga i denna fråga anser Akademien dock vara, att, vare sig den ena eller den andra utvägen kommer till användning, priset på den svenska brödsäden hålles på den nivå, att det täcker produktionskostnaderna och lämnar skälig vinst. Eljest uppmuntras ej lantmannen att producera brödsäd, utan i sådant fall ledes produktionen in på andra grenar av lantushållningen, som lova

säkrare vinst, varigenom, i strid mot vad som allmänt anses önskvärt, brödsädesodlingen kommer att motverkas.

Dessa nu berörda ämnen innefatta så många frågor, om vilka olika meningar kunna göra sig gällande och vilkas konsekvenser äro svåra att överskåda, att den i detta avseende begärda grundliga utredningen är väl behövlig. Denna torde även kunna förväntas från den redan arbetande sakkunnigenämnden för spannmålsavvecklingen och från tullkommittén.

Beträffande de åtgärder, som kunna och böra ifrågakomma för att efter kristidens slut, sedan normala förhållanden åter inträtt och om vilka den ena av de båda remitterade motionerna uttryckligen och den andra antydningssvis begärt utredning, synas de förhållanden, som vid en sådan utredning måste vara grundläggande, såsom tillgången av brödsäd på världsmarknaden, produktionskostnaderna såväl i vårt land som i de spannmålexporterande länderna, särskilt arbetarnas fordringar på ökade löner och minskad arbetstid m. m., vara så synnerligen ovissa, att en planläggning av jordbruket för en längre framtid väl icke f. n. kan göras.

Akademien anser dock att en särskild, grundlig utredning av hithörande frågor genom tillkallande av sakkunnige på detta område är högeligen önskvärd, sedan det blivit möjligt att bättre överblicka de inverkan omständigheterna, och att lantbrukets intressen vid en sådan utredning självklart böra verksamt tillvaratagas.

Stockholm den 17 mars 1919.

Underdånigst

C. J. Beck-Friis.

Paul Hellström.

Bilaga 4.

Till Andra Kammarens femte tillfälliga utskott.

Sedan Utskottet berett Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap tillfälle att yttra sig i anledning av inom riksdagens andra kammare väckta motioner, nämligen nr 276 av herrar Sjöblom och Nilsson i Tånga, angående åtgärder till förekommande av en ruinerande kris för jordbruksnäringen vid övergången till normala förhållanden m. m. samt motionen nr 285 av herrar Lindman m. fl. angående vidtagande av åtgärder till vidmakthållande och ytterligare utveckling av det svenska jordbruket efter världskrigets avslutande, får Sällskapet anföra följande.

I båda motionerna påyrkas, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsamt utredning av de åtgärder, som från statens

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 13 saml. 5 avd. 8 häft. (Nr 10.) 2

sida böra vidtagas för att skydda det svenska jordbruket mot den övermäktiga utländska konkurrens, som väntas komma att inträda efter världskrigets avslutande. Därvid skiljes emellertid mellan de åtgärder, som böra vidtagas under övergången till normala förhållanden, och de, som böra vidtagas med tanke på jordbrukets framtida utveckling. I båda fallen åsyftas dock först och främst statens ställning till landets brödsädesodling.

Vad då först beträffar utsikterna för brödsädesodlingen under övergångstiden, äro de för närvarande allt annat än ljusa. Visserligen har staten garanterat de svenska jordbrukarne ett minimipris av 38—40 kronor per 100 kg. för råg och 39—41 kronor per 100 kg. för vete, som erbjudes staten till inlösen före den 1 juni 1920, men vilka priser, som komma att erbjudas för den inhemska spannmålen efter denna tid, därom svävar man nu i okunnighet. Sannolikheten talar emellertid för, att, om utländsk spannmål får fritt importeras till vårt land efter denna tid, spannmålspriserna komma att tryckas långt under produktionskostnaderna.

Enligt tillgängliga statistiska uppgifter hava Nordamerikas Förenta Stater redan nu ett betydande produktionsöverskott av vete och detta väntas bli ännu mycket större efter den 1 juni 1920, då de amerikanska minimipriserna för vete upphöra att gälla. Australien och Argentina lära för närvarande ligga inne med två års produktion av vete, som ej kunnat utföras av brist på tonnage, och det är antagligt, att dessa veteförråd tillika med de nya skördarna komma att under de närmaste åren utbjudas till priser, som även med tillägg av relativt höga ångbåtsfrakter skulle göra den svenska brödsädesodlingen förlustbringande.

Enligt en utredning, som av Sällskapets driftsbyrå företagits och som bifogats Sällskapets skrivelse i ärendet den 29 januari 1919 till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet, hava kostnaderna för odling av råg och vete, som skördas i mellersta Sverige hösten 1920, beräknats uppgå till 39 à 41 kronor per 100 kg. beroende i främsta rummet på de höga arbets- och gödselkostnaderna.

Det är för den skull nödvändigt, att åtgärder från statens sida vidtagas för att skydda jordbruket under övergångstiden, därest en svårartad och hela näringslivet förlamande kris inom detsamma skall kunna undvikas, och därest intresset hos jordbrukarne för fortsatt brödsädesodling skall kunna vidmakthållas.

Huru den världspolitiska utvecklingen än kommer att gestalta sig, måste det dock för vårt land vara ett livsintresse att så långt som möjligt genom inhemska produktion fylla vårt behov av de viktigaste livsmedlen. Varje minskning i den med brödsäd odlade arealen ökar i detta hänseende vårt beroende av utlandet och medför betydande svårigheter för hela vårt näringsliv. Även om full självförsörjning ifråga om brödsäd svårligen i vårt land kan ernås, måste det dock ligga i hela befolkningens intresse, att åtminstone den nuvarande omfattningen av brödsädesodlingen inom vårt land för framtiden bibehållas. Detta kan endast ernås därigenom, att staten vidtager sådana åtgärder, att brödsädesodlingen förblir löande.

De utvägar, som för staten härvid kunna tänkas stå öppna, äro i huvudsak följande:

1:o bibehållande av minimipris å spannmål efter utgången av de nu gällande minimiprisens giltighetstid,

2:o återkraftträdande av spannmålstullarna,

3:o statsreglerad import av spannmål i förening med reglering av prisen på den inländska spannmålen.

Vilkendera av dessa utvägar, som lämpligast bör väljas, därom vill Sällskapet nu icke uttala någon bestämd mening, något som ej heller påfordras, då Kungl. Maj:t tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och inkomma med förslag till spannmålsregleringens avveckling.

Sällskapet kan emellertid ej underlåta att i detta sammanhang framhålla, att bibehållande av minimiprisen i den form de hittills haft, synes medföra kommissionsväsendets bibehållande i en eller annan form, vilket ur lantbrukssynpunkt måste betecknas såsom icke önskvärt.

Återkraftträdande av spannmålstullarna torde tvivelsutan vara den enklaste lösningen för vinnande av den önskvärda prisregleringen för den inländska spannmålen och skulle onödiggöra den omständliga och dyrbara kontrollapparaten, som måste medfölja vilken som helst annan åtgärd. Om denna väg kan anses framkomlig, måste dock tullen å råg och vete sättas betydligt högre än de för tillfället suspenderade spannmålstullarna. Den kan även anses vara glidande på sådant sätt, att den vid olika tillfällen anpassas efter importspannmålets pris och produktionskostnaderna för den inländska spannmålen. Sällskapet vill emellertid hava betonat, att det för jordbrukets fortsatta utveckling i önskvärd riktning är av vikt, att de nu suspenderade spannmålstullarna icke avskaffas, utan bibehållas, så att Kungl. Maj:t, då förhållandena därtill föranleda, må kunna åter sätta dem i funktion.

Den tredje utvägen är, att staten upprätthåller förbudet mot enskild import av spannmål, men överlämnar importrätten till en sammanslutning av företagare, som tillförbindas att för den inländska spannmålen betala vissa pris, som icke får understigas men väl överskridas, och som i varje fall fullt täcka produktionskostnaderna. Sällskapet vill emellertid hava framhållit, att, om en sådan anordning vid närmare undersökning visar sig genomförbar, jämväl de jordbruket mera närstående medelstora och mindre kvarnarnas intressen varda beaktade, så att de likställas med de större kvarnarna i fråga om möjlighet att betala samma pris för den inländska spannmålen, vare sig detta skall ske genom proportionell tilldelning av importspannmål, genom clearing eller på annat sätt.

Sällskapet vill emellertid hava framhållit att, vilken av dessa utvägar, som än väljas, bör det såsom grundläggande princip fastslås, att priserna på den inländska spannmålen skola så avvägas, att de täcka produktionskostnaderna och lämna skälig vinst.

Beträffande de åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för att trygga jordbrukets utveckling i framtiden, äro förhållandena i de länder, som bestämma världsmarknadens läge, så ovissa, att en utredning, som vid nuvarande tidpunkt skulle företagas angående riktlinjerna för statens understödjande av jordbruket, näppeligen skulle kunna lämna någorlunda tillförlitligt resultat. Att en dylik utredning dock bör komma till stånd, så snart den handelspolitiska utvecklingen i de ledande staterna kan överblickas, ligger i öppen dag. Sällskapet vill därför

kraftigt understryka behovet av en allsidig utredning av de riktlinjer, efter vilka vårt jordbruks framtida utveckling bör gå, och de åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för att planmässigt främja utvecklingen i den mest önskvärda riktningen.

På grund av vad sålunda anförts, får Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap hemställa,

att utskottet måtte i anledning av motionerna nr 276 och 285 föreslå riksdagen att i underdånig skrivelse anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning dels angående de åtgärder, som må kunna anses påkallade för att vidmakthålla jordbruket under övergången från den nuvarande kristiden till normala förhållanden, i den mån detta icke kan anses ligga inom uppdraget för de rörande spannmålsregleringens avveckling tillkallade sakkunnige, dels angående de riktlinjer, efter vilka vårt jordbruks framtida utveckling bör gå, och de åtgärder, som från statens sida böra vidtagas för att främja jordbrukets utveckling efter dessa riktlinjer.

Stockholm den 21 mars 1919.

För Sveriges Allmänna Lantbrukssällskap:

Dess styrelse:

Fredrik Wrangel.

G. Leufvén.